

Taal actief groep 7

instapkaarten taal verkennen

inhoud | instapkaarten taal verkennen

Taal verkennen

thema 1	les 2	1
thema 1	les 4	2
thema 1	les 7	3
thema 1	les 9	4
thema 2	les 2	5
thema 2	les 4	6
thema 2	les 7	7
thema 2	les 9	8
thema 3	les 2	9
thema 3	les 4	10
thema 3	les 7	11
thema 3	les 9	12
thema 4	les 2	13
thema 4	les 4	14
thema 4	les 7	15
thema 4	les 9	16
thema 5	les 2	17
thema 5	les 4	18
thema 5	les 7	19
thema 5	les 9	20
thema 6	les 2	21
thema 6	les 4	22
thema 6	les 7	23
thema 6	les 9	24
thema 7	les 2	25
thema 7	les 4	26
thema 7	les 7	27
thema 7	les 9	28
thema 8	les 2	29
thema 8	les 4	30
thema 8	les 7	31
thema 8	les 9	32

taal verkennen

Dit ga je leren

Je herhaalt de **woordsoorten** die je hebt gehad.

Dit moet je weten

Dit zijn de afkortingen voor de woordsoorten:

werkwoord = ww

lidwoord = lw

bijvoeglijk naamwoord = bn

zelfstandig naamwoord = zn

voorzetsel = vz

De oom **werkt** in een arm land.

ww: werkt

lw: de, een

bn: arm

zn: oom, land

vz: in

taal verkennen

Dit ga je leren

Je oefent met het gebruiken van de goede **persoonsvorm**.

Dit moet je weten

- De **persoonsvorm** is een vorm van het werkwoord.
- Aan de persoonsvorm kun je zien in welke tijd de zin staat en of het onderwerp enkelvoud of meervoud is.

Gisteren **luisterde** ik naar het verhaal van de meester.

Vandaag **besluiten** we om actie te voeren.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat het **werkwoordelijk gezegde** is.

Je leert het werkwoordelijk gezegde te vinden in een zin.

Dit moet je weten

- Alle werkwoorden die in een zin horen, vormen samen het **werkwoordelijk gezegde**.
- Een van de werkwoorden is de **persoonsvorm**.
- Het werkwoordelijk gezegde zegt wat er in een zin is gedaan of wordt gedaan.

Ik **heb** gisteren een mooie film over kinderrechten **gezien**.

We **moeten** kinderen **beschermen** tegen discriminatie.

Dit ga je leren

Je leert wat **directe rede** en wat **indirecte rede** is.

Je leert hoe je leestekens moet zetten in de directe rede.

Dit moet je weten

Bij de directe en de indirecte rede geef je allebei aan wat iemand heeft gezegd.

- Bij de directe rede herhaal je letterlijk wat iemand heeft gezegd. Je gebruikt een dubbele punt en aanhalingstekens. De letterlijke tekst begint met een hoofdletter.

Ze zei: 'Ik wil je nooit meer zien.'

- Bij de indirecte rede herhaal je niet letterlijk wat iemand heeft gezegd.

Ze zei dat ze me nooit meer wil zien.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat de 1^e, 2^e en 3^e persoon enkelvoud en meervoud is.

Dit moet je weten

	enkelvoud	meervoud
1 ^e persoon	ik	wij/we
2 ^e persoon	jij/je, u	jullie
3 ^e persoon	hij, zij, het het kind de boot een makreel	zij/ze de kinderen de boten de makrelen

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat het **onderwerp** van een zin uit meer woorden kan bestaan.

Dit moet je weten

Het **onderwerp** van een zin kan een woord of een woordgroep zijn.

Een papiertje zit in een fles.

In de fles zit **een brief in indianentaal**.

In de brief staan **de laatste woorden van een indianenprinses**.

Dit ga je leren

Je leert uitdrukkingen die beginnen en/of eindigen met een voorzetsel.

Je leert enkele uitdrukkingen gebruiken in een zin.

Dit moet je weten

Er zijn uitdrukkingen die bestaan uit drie of vier woorden. Ze beginnen en/of eindigen met een voorzetsel. Zo'n uitdrukking heet een **voorzetseluitdrukking**.

- **Als gevolg van** een storing hadden we een tijd geen stroom. (a.g.v.)
- **In plaats van** lampen gebruikten we kaarsen. (i.p.v.)
- We staken de kaarsen aan **met behulp van** een aansteker. (m.b.v.)
- **Door middel van** persoonlijke verhalen maakten we het gezellig. (d.m.v.)
- **Ten behoeve van** de verstaanbaarheid zaten we dicht bij elkaar. (t.b.v.)

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert het verschil tussen **formeel** en **informeel taalgebruik**.

Dit moet je weten

Formele taal is taal zoals het hoort volgens de regels. Je gebruikt deze taal als je heel beleefd wilt zijn.

Wanneer zou het u schikken om een afspraak te maken?

Informele taal is de taal die je dagelijks gebruikt. Je gebruikt deze taal als je met vrienden en bekenden praat.

Kom een keertje langs, man!

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **bezittelijke voornaamwoorden** zijn en hoe je ze gebruikt in een zin.

Dit moet je weten

Een **bezittelijk voornaamwoord** geeft aan van wie iets is of bij wie iemand hoort.

	enkelvoud	meervoud
1 ^e persoon	mijn	ons
2 ^e persoon	je/jouw	jullie/uw
3 ^e persoon	zijn/haar	hun

Dit is **mijn/ons** huis. → 1^e persoon

Dat is **je/jouw/jullie/uw** hond. → 2^e persoon

Hugo is **zijn/haar/hun** vriend. → 3^e persoon

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert het verschil tussen een **hoofdzin** en een **bijzin**.

Dit moet je weten

Een samengestelde zin bestaat uit twee of meer deelzinnen elk met een eigen persoonsvorm. Deelzinnen kunnen hoofdzin of bijzin zijn.

- In **de hoofdzin** is de persoonsvorm het eerste of tweede woord.
- In **de bijzin** staat de persoonsvorm achteraan of bijna achteraan.
- De bijzin zegt iets over de hoofdzin.

Joris vraagt of je morgen nog komt.

Joris vraagt. → hoofdzin

of je morgen nog komt. → bijzin

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je het **lijdend voorwerp** in een zin herkent.

Dit moet je weten

- Het **lijdend voorwerp** is het wat-deel in de zin.
- Het lijdend voorwerp doet zelf niets, maar ondergaat wat het onderwerp en gezegde samen doen.
- Je vindt het lijdend voorwerp door te vragen: wat (of wie) + **gezegde** + **onderwerp**?

Jan speelt **gitaar**.

Wat + **gezegde** + **onderwerp**?

Wat **speelt Jan**? → **gitaar**

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert **leenwoorden** herkennen in een zin.

Dit moet je weten

- Een **leenwoord** is een woord dat we uit een andere taal hebben overgenomen.
- Je schrijft het vaak op een andere manier dan je het uitspreekt.

computer, feedback → uit het Engels

bagage, maillot → uit het Frans

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je het **gezegde** en het **lijdend voorwerp** in een zin herkent.

Dit moet je weten

- Je vindt het **gezegde** door alle werkwoorden van de zin bij elkaar te zetten.
- Je vindt het **lijdend voorwerp** door te vragen: wat (of wie) + het **gezegde** + het **onderwerp**?
- Het lijdend voorwerp doet zelf niets, maar volgt wat het onderwerp en het gezegde samen doen.

Jacco heeft een vlinder gevangen.

Wat heeft **Jacco** gevangen? → een vlinder

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **bepalingen** zijn.

Dit moet je weten

Waar-delen en wanneer-delen zijn **bepalingen**.

- Een **waar-deel** is een **bepaling van plaats**.

Meester Bob geeft les.

Waar geeft meester Bob les? →

Meester Bob geeft les **op het schoolplein**.

- Een **wanneer-deel** is een **bepaling van tijd**.

Meester Bob geeft les.

Wanneer geeft meester Bob les? →

Meester Bob geeft les **na schooltijd**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert het verschil tussen **zelfstandige werkwoorden** en **hulpwerkwoorden**.

Dit moet je weten

- Staat in een zin één werkwoord, dan is het een **zelfstandig werkwoord**. Dit werkwoord geeft de tijd en de activiteit in de zin aan.

Peter **sport** veel.

- Staan in een zin meer werkwoorden, dan is de **persoonsvorm** het **hulpwerkwoord**. Het andere werkwoord is dan het zelfstandige werkwoord.

Peter **heeft** vandaag veel **gesport**.

- Veel gebruikte hulpwerkwoorden zijn: **hebben**, **zijn** en **worden**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **beeldspraak** is.

Dit moet je weten

Bij **beeldspraak** gebruik je woorden die je niet letterlijk bedoelt. De woorden vormen samen een beeld of voorstelling.

Je leert twee vormen van beeldspraak:

- een vergelijking (met of zonder **als**)

Hij is zo gek **als een deur**.

Hij is **een pannenkoek**.

- iets zeggen over een ding alsof het leeft

De auto **kroop** langzaam voorbij.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat het **voltooid deelwoord** een vorm van het **werkwoord** is dat staat in de voltooide tijd.

Dit moet je weten

- De voltooide tijd geeft aan dat iets gebeurd en voltooid (afgerond) is.
- De voltooide tijd maak je met een **hulpwerkwoord** (zijn, hebben) en het **voltooid deelwoord**.
- Een voltooid deelwoord is een vorm van het werkwoord. Je herkent het vaak aan ge-.

Ik **heb** vorige maand een ASR-machine **gekocht**.
Daarvoor **heb** ik al mijn geld **gebruikt**.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **bijwoorden** zijn.

Dit moet je weten

Een **bijwoord** zegt iets over een woord dat geen zelfstandig naamwoord is.

Hij loopt **snel**.

snel → loopt (ww)

Hij loopt **heel snel**.

heel → **snel** (bw)

snel → loopt (ww)

Dat is een **zeer**

interessante ontdekking.

zeer → interessante (bn)

Dit ga je leren

Je leert dat sommige **voegwoorden** een hoofdzin en een bijzin samenvoegen.

Dit moet je weten

- Het **voegwoord** legt het verband uit tussen de hoofdzin en de bijzin.
- De voegwoorden **omdat**, **doordat**, **zodat** en **opdat** geven aan waarom iets gebeurt of gebeurd is of zal gaan gebeuren.

Ik spreek af, **omdat** ik hem aardig vind. → reden

Doordat de computer stuk was, is ons werkstuk niet af. → oorzaak

Het fietspad was glad, **zodat** alle fietsers moesten afstappen. → gevolg

Hij leert hard, **opdat** hij een voldoende haalt. → met als doel, om te bereiken dat

- Als je van een samengestelde zin twee zinnen maakt, houd je het voegwoord over.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat een **apostrof** is en wanneer je deze gebruikt.

Dit moet je weten

- De apostrof is een leesteken; een komma boven aan de schrijfregel.
- Je komt de apostrof tegen:
 - 1 ter vervanging van enkele letters
zo een jongen → zo'n jongen
des middags → 's middags
Amsterdam → A'dam
 - 2 bij sommige bezitsvormen
de vader van Nina → Nina's vader
 - 3 bij meervouden
een baby → twee baby's
 - 4 bij letterwoorden en cijferwoorden
cd, PSV, A4 → cd'tje, PSV'er, A4'tje

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat een **werkwoord** drie hoofdvormen heeft.

Dit moet je weten

De drie hoofdvormen van het werkwoord zijn:

- het **hele werkwoord** of de **infinitief** (inf.)
- de **persoonsvorm** (pv.)
- het **voltooid deelwoord** (volt. deelw.)

Ik **heb** (pv.) een paar Franse woorden **geleerd** (volt. deelw.).

Ik **wil** (pv.) later goed Frans **spreken** (inf.).

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert het **meewerkend voorwerp** herkennen in een zin.

Dit moet je weten

Het **meewerkend voorwerp** geeft antwoord op de vraag:
aan wie + **gezegde** + **onderwerp** + **lijdend voorwerp**?

Thomas gaf **Lizzy** een groene appel.

Wie gaf?

Thomas → onderwerp

Wat gaf Thomas?

een groene appel → lijdend voorwerp

Aan wie gaf Thomas een groene appel?

Lizzy → meewerkend voorwerp

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **persoonlijke voornaamwoorden** zijn.

Dit moet je weten

- De rode **persoonlijke voornaamwoorden** kunnen **het onderwerp** van de zin zijn. De andere niet: die zijn vaak **lijdend voorwerp** of **meewerkend voorwerp**.

enkelvoud		meervoud	
ik	mij/me	wij/we	ons
jij/je	jou/je	jullie	jullie
u			
hij	hem		
zij/ze	haar	zij/ze	hen/hun/ze
het	het		

- Een persoonlijk voornaamwoord kun je altijd vervangen door een zelfstandig naamwoord of een eigennaam.

Ze stuurt **haar** een e-mail. – **Karen** stuurt **Ieke** een e-mail.
Hilde wil **de jongen** zien. – **Ze** wil **hem** zien.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert **dubbelzinnig taalgebruik** herkennen.

Dit moet je weten

Soms kan een woord of (een deel van) een zin op twee manieren worden begrepen.

Mijn oudste zus is **gelukkig** getrouwd.

- 1 Mijn zus is getrouwd en ze is gelukkig.
- 2 Ik ben blij dat mijn zus getrouwd is: gelukkig maar!

De man droogt de hond **met de doek**.

- 1 De man heeft een doek in zijn hand waarmee hij de hond droogt.
- 2 De man droogt een hond die een doek in zijn mond heeft.

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wat **aanwijzende voornaamwoorden** zijn.

Dit moet je weten

- Met een **aanwijzend voornaamwoord** geef je aan wie of wat je precies bedoelt, alsof je iets of iemand aanwijst.
- Het **aanwijzend voornaamwoord** kan ook voor een **zelfstandig naamwoord** staan, in plaats van het lidwoord.
- Bij een **het-woord** gebruik je 'dit' (dichtbij) of 'dat' (verder weg). Bij een **de-woord** gebruik je 'deze' (dichtbij) of 'die' (verder weg).

Dichtbij

deze jongen

dit meisje

deze kinderen

Verder weg

die jongen

dat meisje

die kinderen

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat een **bijvoeglijk naamwoord** ook zonder zelfstandig naamwoord in een zin kan staan.

Dit moet je weten

- Een **bijvoeglijk naamwoord** staat meestal voor een zelfstandig naamwoord.
- Het bijvoeglijk naamwoord kan ook alleen in de zin staan. Het zelfstandig naamwoord staat er dan niet, maar je weet wel welk zelfstandig naamwoord bedoeld wordt.

Hier zijn **gekleurde** blaadjes, wil je de **groene** of de **gele**?

Je weet dat hier bedoeld wordt: wil je de groene blaadjes of de gele blaadjes?

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert dat er **samengestelde zinnen** zijn die uit twee hoofdzinnen bestaan.

Dit moet je weten

- De twee hoofdzinnen kunnen door een paar voegwoorden worden samengevoegd: **en**, **maar**, **want**, **of**. Welk voegwoord je kiest, hangt af van de betekenis tussen de twee hoofdzinnen.
- In een hoofdzin staan **onderwerp** en **persoonsvorm** naast elkaar.

Hij speelt viool **en zij speelt** toneel. → opsomming

Lisa houdt van dansen, **maar Janne houdt** daar helemaal niet van. → tegenstelling

Ik ga niet naar buiten, **want ik heb** geen jas bij me.

→ reden

Ga je mee fietsen **of heb je** geen zin? → keuze

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert wanneer je een **puntkomma** in een zin gebruikt.

Dit moet je weten

- De **puntkomma** gebruik je tussen twee hoofdzinnen die bij elkaar horen.
- De puntkomma gebruik je als er geen voegwoord staat tussen de twee hoofdzinnen.
- De puntkomma sluit een mededeling in de ene zin af (zoals een punt) en geeft aan dat de mededeling in de volgende zin erbij hoort (zoals een komma).

Morgen is mijn broer jarig; alle vrienden zijn uitgenodigd.

Dit ga je leren

Je leert wat de **gebiedende wijs** is.

Dit moet je weten

Een zin in de **gebiedende wijs** is een bevel, een wens of een advies:

- De zin begint met de **stam** van het werkwoord.
- In de zin staat geen **onderwerp**.
- Vaak is die zin korter dan de zin waarvan hij is afgeleid.
- De zin eindigt vaak met een uitroepteken.

Gebiedende wijs

bevel: **Doe** de deur open!

wens: **Laat** ons winnen!

advies: **Doe** mee en win!

Vertelzin of vraagzin

Zou **je** de deur open willen doen?

Ik hoop dat ze ons laten winnen.

Je kunt meedoen en winnen.

Dit ga je leren

Je leert **voornaamwoorden** benoemen in een zin.

Dit moet je weten

Persoonlijke voornaamwoorden geven aan wie erbij is betrokken.

ik	jij/je	u	hij	zij/ze	het	wij/we	jullie	zij/ze
mij/ me	jou/je	u	hem	haar	het	ons	jullie	hen/ hun

Bezittelijke voornaamwoorden geven aan van wie iets is.

mijn	jouw/ je	uw	zijn	haar		ons/ onze	jullie	hun

Aanwijzende voornaamwoorden wijzen iets aan.

dit, dat, die, deze

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert hoe je het **onderwerp**, **lijdend voorwerp** en **meewerkend voorwerp** in een zin vindt.

Dit moet je weten

- Het **onderwerp** vind je door te vragen: wie (of wat) + **gezegde**.
- Het **lijdend voorwerp** vind je door te vragen: wat (of wie) + gezegde + onderwerp.
- Het **meewerkend voorwerp** vind je door te vragen: aan wie + gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp.

Julia **stuurt** **haar vriendin** **een sms'je**.

Wie stuurt?

Julia → onderwerp

Wat stuurt Julia?

een sms'je → lijdend voorwerp

Aan wie stuurt Julia (een sms'je)?

haar vriendin → meewerkend voorwerp

taal verkennen

Dit ga je leren

Je leert twee nieuwe vormen van **beeldspraak**.

Dit moet je weten

Er zijn nog twee andere vormen van beeldspraak:

- Je kunt een woord dat een **deel** aangeeft ook gebruiken voor het **geheel**.

In de klas zaten wel twintig knappe **koppen**.

Het woord **koppen** geeft een deel van het lichaam aan. Maar hier wordt bedoeld: kinderen die slim zijn ('een knappe kop').

- Je kunt een woord dat **het geheel** van iets aangeeft ook gebruiken voor een **deel** ervan.

Nederland verloor in de finale van **Spanje**.

De woorden Nederland en Spanje geven een heel land aan (het geheel). Maar hier wordt bedoeld: het Nederlandse en Spaanse voetbalelftal (een deel).